

SA EXAM PAPERS This Paper was downloaded from SAEXAMPAPERS
SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

**SA EXAM
PAPERS**

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA PELE (P1)

DIBATSELA 2025

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 9.

KAROLO YA A: TEKAKWEŠIŠO**POTŠIŠO YA 1****Tlhahlo ya go swaya tekakwešišo**

- Ka lebaka la gore šedi e letše go kwešišo, dikarabo tša mopeleto wo o fošagetšego le tša diphošo tša polelo di amogelwe, ntle le ge diphošwana tšeo di fetoša tlhalošo goba kwešišo. (Le ge go le bjalo, diphošo di swanetše go laetšwa).
- Hlokomologa mantšu a molekwa ao a a šomišitšego go tšwa malemeng a šele, gomme o se mo fokoletše meputso ge e le gore karabo ga e na tlhalošo ya maleba. Le ge go le bjalo, lentšu leo le tšwago malemeng a šele gomme le šomišitšwe sengwalweng, ebile le nyakega karabong, le amogelwe.
- Go dipotšišo tša boikgopolelo go se abje moputso go karabo ya EE/AOWA le KE A DUMELA/GA KE DUMELE. Lebaka goba ntlha ya go fahlela karabo ke yona e fiwago moputso.
- Ga go moputso wo o abjago go NNETE/MAAKA goba NTLHA/KGOPOLO. Lebaka goba ntlha ya go fahlela ke yona e hlokomelwago.
- Ge molekwa a ngwadile lefoko ka moka go karabo ya go nyaka lentšu le tee, aba moputso ge fela lentšu leo le thaletšwe.
- Ge karabo e nyaka dintlha tše pedi goba tše tharo gomme molekwa a file tše ntši, swaya tše pedi/tharo tša mathomo fela.
- Amogela polelo ya dimmotwana tša go fapana.
- Go dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo ya nnete LE/GOBA karabo ya go ngwalwa ka botlalo.

- 1.1 1.1.1 'Butše molomo' (1)
- 1.1.2 • Go ngwala. (2)
• Go nagana/go dira dilo tšeo batho ba di dirago.
- 1.1.3 • Dikhomphutha (2)
• Diroboto
- 1.1.4 Tshedimošo (1)
- 1.1.5 • Go šomiša *app* ya mogaleng go ithuta le go hwetša karabo ka pela. (4)
• Go hlaloša dilo tše bothata.
• Go hlama dipotšišo go ya ka moo moithuti a šomago ka gona.
• *AI* e thuša phetolelo go thuša baithuti go kwešiša mešomo ya sekolo yeo e ngwadilwego ka polelo ye nngwe.
• Go fa kgakollo ya mešomo ya bokamoso go ya ka bokgoni le bokgwari bja moithuti.
(TŠE NNE fela)
- 1.1.6 • ... dimpša di a e bona. (2)
• Motho yo a rego mola go šongwa mešomo a se ke a šoma tša go tsebalega o tlo nyatšwa le go kwerwa ke batho.
- 1.1.7 • *AI* e kgona go lemoga diphošo tšeo morutwana a tla bego a di dirile. (2)
• E thuša morutwana go phošolla diphošo.
- 1.1.8 • Ka maokelong e thuša go lemoša malwetši ao a ka nyakago kalafo ka pela. (2)
• Ka difekethering e šomišwa go phuthela dimpho, diaparo le diphahlo ka lebelo.
- 1.1.9 *AI* e dira dilo ka lebelo. (1)
- 1.1.10 • E ka tšea mešomo ya batho. (3)
• Ge tshedimošo e se ya nepagala *AI* e ka dira dipheho tše di fošagetšego.
• Dibetša tša go swana le *didrone* tšeo e sa lego di ikemišetša tlišelo ka boyona di ka hlasela ntle le taolo ya motho yo mongwe.
- 1.1.11 Lethabo. (2)
Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
• Ke thabišwa ke gore e nolofatša maphelo a batho.

1.1.12 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
Ee

- Go tlo phelwa gabonolo.
 - Thuto ya ba ya ka pejana.
 - Gwa šongwa ka bokgoni le bokgwari.
- (TŠE PEDI fela)

GOBA

Aowa

- Mešomo e tlo fokotšwa.
- E hlola dikotsi ge e ka šomiša tshedimošo ye e sego ya maleba. (2)

1.2 1.2.1 C/Mma le morwedi. (1)

1.2.2

- Meetse
- Sesepe
- Lešela la go hlatswa dibjana.
- Sinki

(E TEE fela) (1)

1.2.3

- Mosadi le ngwana ba swaragane le mešomo ya ka lapeng.
- Mosadi o hlatswa dibjana. (2)

1.2.4 Maikutlo a lethabo.

- Ke thabišwa ke gore bana ba rutwa mešomo ya ka lapeng e sa le ba bannyane.

GOBA

Maikutlo a manyami.

- Ke nyamišwa ke gore bana ba tingwa nako ya go ipshina ka bobjana bja bona. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

Mokgwa wa go swaya kakaretšo:

Ge go swaiwa go tla hlokomelwa dintlha tše bohlokwa gomme gwa tlogelwa tša go hloka mohola.

Kakaretšo e swanetše go swaiwa ka mokgwa wo o latelago:

Tlhahlo ya go swaya kakaretšo.

- **Kabo ya meputso**
 - Dintlha = 7
 - Polelo = 3
 - Palomoka=10
- **Kabo ya meputso ya polelo ge balekwa ba šomišitše mantšu a bona.**
 - 1–3 ya dintlha – moputso 1
 - 4–5 ya dintlha – meputso 2
 - 6–7 ya dintlha – meputso 3
- **Kabo ya meputso ya polelo ge balekwa ba tsopotše.**
 - Ge molekwa a tsopotše dintlha tše 6 go iša go tše 7 ga a abelwe moputso wa polelo.
 - Ge molekwa a tsopotše dintlha tše 4 go iša go tše 5, o abelwa moputso o tee wa polelo.
 - Ge molekwa a tsopotše dintlha tše 2 go iša go tše 3 o abelwa meputso ye mebedi ya polelo.

HLOKOMELA:

Palo ya mantšu

- Baswai ba kgonthiše palo ya mantšu ao a šomišitšwego.
- O se fokotše meputso ge molekwa a se a bontšha palo ya mantšu goba ge a bontšhitše palo yeo e sego ya maleba.
- Ge molekwa a fetile palo yeo e beilwego ya mantšu, bala go fihla go a mahlano fela ka godimo ga palo yeo e beilwego gomme o hlokomologe seripa seo se šetšego sa kakaretšo.

Hlokomela: Amogela dintlha ka moka tšeo di tšwago temaneng tše di swanetšego go elwa hloko ge go itokišetšwa dipotšišotherišano.

DITSOPOLWA		MANTŠU A TLHALOŠO	
1	'Ikemišetše go fihla e sa le ka pela go dumelela nako ya go diega mo go sa letelwago.'	1	Fihla ka nako.
2	'Ka gona netefatša gore o tseba histori ya khamphane.'	2	Tseba histori ya khamphane.
3	'Ka mantšu a mangwe kwešiša maemo a yona a intasteri le ditlhohlo tšeo e lebanego le tšona.'	3	Kwešiša maemo a intasteri ya khamphane le ditlhohlo tša yona.
4	'Godimo ga moo ela hloko tlhalošo ya mošomo ka botlalo, maikarabelo, mabokgoni ao a nyakegago le mangwalo a thuto.'	4	Tseba tlhalošo ya mošomo, maikarabelo, mabokgoni le mangwalo a thuto.
5	'Go nyakega gore o thekge ditho o hlaloše dikarabo tša gago ka mo go kwešišegago le ka boripana.'	5	Hlaloša dikarabo tša gago ka go kwešišega le ka boripana.
6	'Letela dipotšišo mabapi le maitemogelo a gago, maatla le mabofokodi, le gore ke ka lebaka la eng o na le kgahlego mošomong woo.'	6	Emela go botšišwa ka maitemogelo a gago, maatla le mafokodi le go ba le kgahlego mošomong.
7	'Mohlang woo apara ka mokgwa wa go lebelelega go e na le go itlhatlola.'	7	Apara gabotse.

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO**POTŠIŠO YA 3: PAPATŠO****Tlhahlo ya go swaya Karolo ya C.**

- **Mopeleto**

- Dikarabo tša lentšu le tee di swanetše go fiwa moputso le ge mopeleto o fošagetše, ntle le ge phošo yeo e fetoša tlhalošo ya lentšu.
- Go dikarabo tša go nyaka lefoko ka botlalo, mopeleto wo o fošagetšego o swanetše go šetšwa ge e le gore phošo yeo e tšwelela ka sebopego sa polelo yeo e lekwago.
- Mo go lekwago khutsofatšo, karabo e be le maswaodikga a maleba.
- Sebopego sa mafoko se nepagale gomme se fiwe ka mafoko a a feletšego go ya le ka taelo.
- Go dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo ya nnete LE/GOBA karabo ya go ngwalwa ka botlalo.

- 3.1 C/Batho ka moka (1)
- 3.2 'Mabele mabelegabatho' (1)
- 3.3
- Theko
 - Dinomoro tša mogala. (2)
- 3.4 Reka mokotla wa 10kg o hwetše mokotlana wa letswai mahalahala! (1)
- 3.5
- Mmapatši o šomišitše seswantšho sa mokotla wa bupi.
 - Mmapatši o šomišitše fonte ye kgolo/ditlhakakgolo. (2)
- 3.6 Go gatelela kgopolo ya gore bo a rekega. (1)
- 3.7 Ikhweletše
- Mošomo wa go ikhweletša bupi bja mabele o dirwa ke sediri ebile o wela godimo ga sediri. (2)

[10]

POTŠIŠO YA 4: KHATHUNE

4.1 D/Phapoše-borutelo.

- Go bonala letlapa.
- Go bonala ditesi/kepang tša go dula.
- Go bonala dipuku.
- Go bonala morutiši/barutwana.

(TŠE PEDI fela)

(3)

4.2

- Go rutwa ga barutwana ka phapošeng.
- Morutiši yo a hlalago barutwana.

(E TEE fela)

(1)

4.3

- Pudula ya 1 ke ya go nagana.
- Pudula ya 2 ke ya go bolela.

(2)

4.4

Lethabo

- O a myemyela.

(2)

4.5

Mamohla

Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.

- Mamohla ke nyaka go ya mabenkeleng.

(2)

[10]

POTŠIŠO YA 5: SENGWALO

5.1	5.1.1	Dipolane
• Seisimane/Sejahlapi	(2)
	5.1.2	• Melatswana
• Dihlophana	(2)
	5.1.3	C/Ledirani	(1)
	5.1.4	' ... ke go hlola letseno la gagwe.'	(1)
	5.1.5	Lehlathi la felo.	(1)
	5.1.6	(a) Go kwa taba yeo baboledi ba yona ba bego ba sa bolele le wena.
(b) Go ya moo o bego o se wa ipeakanyetša ebile o sa ye go dira selo.
(c) Go letela selo ntle le katlego.	(1)
(1)
(1)
	5.1.7	Lefokontši
• Le bopilwe ka madiri a mabedi.	(2)
	5.1.8	• Ipha
• Ditlemo	(2)
5.2	5.2.1	Balwetši	(1)
	5.2.2	Leinagohle	(1)
	5.2.3	Banna	(1)
	5.2.4	Modirišopego	(1)
	5.2.5	Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.

• Koko o fo la mabele.
• Matome o fo la motšoko ka peipi.
• Ge o sa nwe teye ye ka pela e tla fo la.
• Bakgekolo ba fo la mothaladi ge ba hwetša mphiwafela.
(TŠE PEDI fela) | (2)
[20] |

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 40
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80
PPR

